IV.

KERKZANGERS.

Albert Dirksz. In van der Aa: Aardrijksk. Woordenb. art. Koedijk, eest men:

De kerk stond vóór de reformatie ter begeving van de Graven van Holland, terwijl de instelling bij den Domproost van Utrecht moest gehaald worden.

In het jaar 1514 werd de Pastory bekleed door Albert Dirksz., wiens ambt was in 's Gravenhage in de hofkapel de bas te zingen, en die bij afwezigheid 5 ponden (30 gulden) 's jaars genoot. BOERS.

Benthijn (Jan). Uit het tweede vervolg op »de Chronicke van der vermaerder ende vromer stadt Tsertogenbosch", door A. Cuperinus, uitgegeven door het Provinciaal genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Braband, 1846, bl. 293, leeren wij dezen »sangmeester" kennen. Hij komt op eene lijst van burgers voor, die »om de religie en verleden trouble wille" ingedaagd, gebannen of andersints gestraft werden. In de Beschrijving der St. Jans kerk te 's Hertogenbosch door C. A. Hezenmans, leest men op bl. 227 (hetgeen ik hier in 't kort te zamen vat):

dat bij den tweeden beeldstorm in october 1566, toen de kapel der illustre broederschap verwoest werd, de woeste menigte door den indruk van het heiligdom min of meer besluiteloos geraakt was en riep wat nu te doen ware en het antwoord luidde „aan de orgelen!" het Jan Bentyn was, die, vroeger wegens wangedrag ontslagen, onder het toeroepen van: „zy hebben my het zingen verboden, nu zal ik hun het pijpen beletten," de schendende hand aan het orgel sloeg, dat verder vernield en buiten de kerk geworpen werd, waarna zich de straatjongens van de pijpen meester maakten, en des nachts langs de straten bliezen.

Toen de St. Jan vernield was, trok die schandelijke hoop naar de kerk der preekheeren om ook daar hun afschuwelijk bedrijf voort te zetten, doch naauwelijks hiermede begonnen zijnde, klonk het geroep: „Bentyn is dood!" Een geworpen of bij het afrukken der beelden losgeraakte steen had Bentyn doodelijk getroffen.

Het is niet te ontkennen dat het dien man ging naar verdiensten.

BOERS.

Breda (Willem van) en Gerit Harteken. (?). Omtrent deze »*sangmeesters*" der hoofdkerk te 's Hertogenbosch vond ik eenige berigten die ik, hoewel buiten staat iets naders omtrent hun persoon en werken mee te deelen, belangrijk genoeg reken, hier te vermelden. Wij weten helaas zoo weinig omtrent de n.-brabantsche toonkunstenaren gedurende het gouden tijdvak onzer kunst, dat het vinden van enkele namen en feiten reeds een aan-

winst is, en ons waarschijnlijk op het spoor van nieuwe ontdekkingen zal brengen. [1]).

Op bl. 128 van het eerste stuk der hier boven vermelde Chronicke door A. Cuperinus, leest men:

„Inden iaere ons Heeren dusent CCCCC XLVIII, op Sinte Maria Magdaleene dach heeft tot een afterdeel van der bruederscap van onser lieve Vrouw, heer Phillippus de Spina choordeken, orlof gegeven allen die Sengers, dat sy haer choor cleet wt doen souden en op onse Vrouwen' avont assumptio wert die wierock niet gescut in onser Vrouwen choor, als gewoonlyck altyt is geweest, en dan te gaen voor onse lieve Vrouwe beneden, soo is binnen middelen tiden een accort tussen dat capittel en der brueder, scap op onse lieve Vrouwen avont nativitas, getroffen en doen heeft die deken na ouder gewoonten comen scudden den wirock, ende die Sengers syn weder aengenomen van den cappittel in een instrument, om ten eeuwigen dagen te onderhouden van beiden syden."

Deze geschiedenis is niet bijzonder duidelijk, maar in de bijvoegselen en uitbreidingen der kronijk op bl. 255 wordt over deze zaak meer licht verspreid. Men leest aldaar:

„Int iaer ons Heeren M CCCCC en XLVIIItich wasser grooten twist tusschen die heeren van den capittel en de vrouwen bruers binnen der stadt en dat ter cause van meester Gerit, sangmeester, anders Harteken, oirlof gegeven was om dat zyn huysvrouwe die coralen nyet wel en regeerden aengaende die montcosten en doen worden daer ontboeden twee Sangmeesters, te weten een priester, genoemt meester Willem van Breda, en noch eenen gehouden man van Dordrecht; en het capittel en woude egeen gehouwde mans hebben tot een Sangmeester en namen den voors. meester Willem aen, sonder consent vanden Vrouwen bruers en die voors. meester Willem, comende binnen den Bossche in zynen dienste zoe en woude hem onse Vrouwe broederscap neyt aen nemen off gagien geven: soe gebeurde den xxj^en^ July, dat die heeren van 't cappittel die Sangers oirloff gaven en behielden alleen den voorsz. Sangmeester en coralen, ende als die Sangers int choor quamen singen, zoe quamen zy sonder choorcleet: en, dat stont alzoe totten vj^en^ dach Septembris, doen accordeerden zy beyde te samen ende namen den voors. meester Willem, Sangmeester, en allen die anderen Sangers gelyckelyck weder om aen."

BOERS.

Poppes (Lieuwe.) In den Proeliarius van broeder Paulus Rodolphi, (uitgegeven door het Friesch Genootschap, 1855) p. 10, wordt vermeld,

---

[1]) Het is toch onmogelijk om aan te nemen, dat eene stad als den Bosch, wier kunstlievende burgers, als om strijd hunne prachtige St. Jans Kerk met de meesterstukken van beeldende kunst versierden, (en wier koorzangers zich mans genoeg rekenden, dat zij den grootsten toondichter der vijftiende eeuw, onzen Jacob Obrecht in 1493 te Antwerpen een bezoek brachten) wat kunstontwikkeling betreft, geen gelijken tred me andere steden zou hebben gehouden.

dat bij den aanval der Galamaas op het St. Odulphsklooster te Hemelum in 1485, het spijker verdedigd werd door een kapitein Lieuwe Poppes, »later zanger bij de Roomsche Curie; een vermaard toonkunstenaar ten tijde van Paus Leo X."

Wie weet meer? J. G. OTTEMA.

Santman (Henric.) Het is bekend dat onze vorsten uit het bourgondische en oostenrijksche huis de zeer loffelijke gewoonte hadden hunne hofkapellisten, die in den regel geestelijken waren, met de eene of andere prebende of kerkelijke bediening te beloonen. Er bestaan enkele roosters, die de namen van deze bevoorregten bevatten, die, gevoegd bij sommige verspreide berigten, een vrij voldoenden staat van het personeel der hofkapel op onderscheiden tijden verschaffen. Het is er echter vrij ver van af, dat wij alle namen dier kunstenaars gedurende een groote eeuw kennen, daarom is iedere bijdrage tot vermeerdering onzer kennis der groote nederlandsche kunstperiode van veel belang, en vermeen ik dit uittreksel uit de hiervoor vermelde kroniek van Cuperinus te moeten geven:

„In dit jaer (1519) geviel int capittel onder die canoniken een twiste om eenen nieuwen deken, want die eerweerdighe meester Allaert Baeliaert, oock deken van den Bosch, nu gestorven was, soo en consten die canoniken niet accorderen in die electie van een nieuwe deken. Die canonix proeven van meester Alart werd gegeven eenen Senger des nieuwen Roomsche conincx Karolus, genaemt heer Henric Santman, soo meynden dese Santman, dat hij die dekenschap mitter proeven tsamen besitten soude, en hij hadde gecregen beneplacitum regis Romanorum, dat welcke hij den canoniken thoonden. Die canoniken dit siende, waren bevreest en mit goede beraets gaven sy haer stemmen den cardinael Willem van Enkenvoort, die oock canonic ten Bosch was ende soo wasser Santman af van die dekenscap."

BOERS.

De sanghers van den Hove enz. in den Haag.

Den xxen novembris voorsz[1]) betaelt de sanghers van den Hove drie ka.[2]) guldens die hem luyden toegedacht zijn bij mijn heeren deser camere, voor dat zij luyden binnen den zomer van den jegenwoirdigen jaere xxxij den tijt wel van xiiij weken lanck oft daer omtrent alle weken gegaen hebben mitter processie gñale ende alle vrijdage ten dage van der selver processie de hoochmisse solempnelicken gesongen in muysyke mit montetten voor den heyligen waerden sacramente, voor de welvaert der key. ma. eñ beschermenisse van kerstenrijck jegens turck etc. achtervolgende den appoinctem̃ gestelt opte marge van zekere requeste bij den selven sangers overgegeven houdend ordonnañ hier overgelevert, daeromme hier de voorsz. ij ka. gl. valent. . . . ij £.

1) 1532. 2) Karolus.

Den xxixen novembris voorsz. den sangers van der groote kercke voor gelijcke occupatien, ende diensten, als de sangers van den hove, aen dander zijde hier voeren bij huere requeste mit ordonnañ ende quitancie gelijck . . . . iij £.

Den Ven der selver maent [1]) betaelt den rectoor van der schole, meester Gerryt van Amsterdam, item meester Andries van Coolhem organist ende Mathijs den blaser tsamen iiij ka. gulden. Te weeten den rectoor ij karolus gulden den organist xxx sch. ende den blaser x sch. hem luyden op huere requeste toegevoucht bij mijn heeren voorsz. voor gelijcke occupatien gedaen elck in zijnen dienst ten dagen eñ tijden van der processie voorsz. hier bovene upten sangers van den hove geroert. Bij appoinctem̄ upte zelve huere requeste gestelt ende huere quitañ hier overgelevert. Daeroem̄ hier de voorsz. vier ka. gl. Valent . . . . iiij £.

Den xxiiijen decembris betaelt Anthonie Gilliszoon coster van de grote kercke xxv stuwers ende Michiel Dircxz. den ondercoster x stuwers hem luyden bij appoinctem̄ van mijnen voorn. heeren vpte merghe van huerluyder requeste gestelt, geordonneert voor huerder occupatien, moeyten ende arbeyt van luyen, van de ornamenten vuyt te leggen eñ anders, vuyt saecke van de processien gñalen gedaen, die gehouden zijn geweest den voorleden zomer van den jaere xxxij den tijt van xiiij weken oft meer, dat de key. ma. te velde geweest is eñ de oorloge gehadt jegens den turck etc. Blyckende bij derzelver requeste mitten appoinctement tsamen hier overgelevert. Beloepeñ t' samen ter some van . . . . ij £.

Den providcerders in de groote kercke als meester Wouter Adriaenz. heer Claes Wiggerszoon, meester Willem Deym ende meester Claes Aerntz. tsamen twee phls. guldens voor heurluyder occupatien dat zy den tyt dat men processie generale zedert St. Jacobs dage in den zomer anno xxxij tot alreheiligen daeran alle weke gedragen heeft, geoccupeert zijn geweest de hoochmisse te dienen eñ mitten ornamenten in deselve processie te ghaen etc. Bij ordonnañ van mijnen heeren van de rekeñ gestelt upte mrg. van huerder requeste vuyt sake van dien den selven heeren overgegeven ende by huerluyder quitañ hier tsamen overgelevert. Daerome hier de voorsz. ij phls guldens, valent . . . . ij £ x ß.

Den xxij derselver maent novembris [2]) gegeven den sangers van dezen hove twee karolus guldens tot xx stuvers 't stuck hem luyden bij mijnen heeren deser camere geordonneert in remuneratie van heure occupatien ende diensten bij hemluyden gedaen, singhende in muysycke de missen ende in de processien generale, die geordonneert ende gehouden zijn geweest in den Haege den tijt van vier off vijff maenden lanck om de prosperiteyt ende welvaeren van den key. mat. ende zijnen volcke jegens den turck oft Barbarouse voor Thunes etc. Bij appoinctement gestelt up huere requeste hier overgegeven, valent hier . . . . ij £.

Den voorsz. xxiiij dach novembris betaelt den gemeenen sangers van de groote kercke in den Hage dertich stuvers heurluyden by mijnen heeren deser camere geordonneert voor hunne occupatien ende singen en muysycke geduerende den tijt van

---

[1]) December. [2]) 1538.

der processien generale die in den Haege gehouden sijn geweest in den zomer xxxv voor de welvaert ende prosperiteyt van den key. mat met zijne luyden liggende int velt jegens den Barbarouse voor Thunes etc. Bij appoinctement gestelt op huere requeste overgelevert. Valent . . . . xxx st.

Den xxiiijen novembris xxxvij voorsz. betaelt den sangers van den hove twee carolus guldens die hem geordonneert zijn voor huere occupatien die zij in den soemer voorleden doende de processien ende misse voor den welvaeren van deut: key. mat. ende oock om god te dancken van den geboorte van den jongen prince des keysers zoone gehadt hebben. Bij appoinctement op huer luyder requeste gestelt hier overgelevert daeromme hier. . . . . ij £.

Den Ven augusty anno xxxviij [1]) voorsz. betaelt mr. Gerryt Janszn. eertijts sangmeester in der capelle van desen hove *eenentwintich stuvers* voor zijn loon om gescreven te hebben in franchyne een cleyn sangbouxken van 't *somerstuck* om by den coralen daer vuyt te singen die versiclen eñ antiphonen van den tijt eñ heylige dagen, groot wesende zessen vijftich bladeren dairvan mit hem overcomen was te hebben van elck blat een halff blancken naevolgende t Ve memoriaelbouck deser camere fo xcix ende is by den sangmeester Jacob correct bevonden so hier de voorsz. xxj st. ende voort binden ij ß compt t samen . . . . xxiij ß.

Philips Jansz. eertijts sangmr. van den hove betaelt [2]) *vierentwintich stuvers* dat hij gescreven heeft vuyt bevel van mijn heeren deser camer een cleyn sangboucxken in franchyne voor den coralen van den cappitle om die anthiphonen ende versicle van den tijt ende heylige dagen van 't *winterstuck* groot lxiiij bladen tot een halff blanck van elcke blat zoo mit hem overcomen is. Bij zijne quitañ ergo hier de voorsz. xxiiij ß noch bij den zelven verleyt voort binden . . . . ij ß.

Die capellanen eñ sangers van de capelle van desen hove betaelt [3]) die somme van twee ponden thien scell. van xl grooñ vls. 't pont over gelijcke somme huerluyden toegevoucht by mijnen heeren deser camere voor eens en sonder dat te trecken in consequeñ omme naevolgende 't bevel eñ begheerte van de k. mt. omtrent een halff jaer lanck in de processie gegaen gesongen ende gebeden te hebben voor zijne mt. welvaeren etc. blijckende bij huerluyden requeste deser camere gepresenteert mitten ordonnañ daerop gevolcht onder 't hanteijcken J. de Jonge hier overgelevert daeromme hier de voorsz. . . . . ij £ x ß.

De pastoir cappellanen ende gemeen sangers van den capellen alhier in den Hage twee ponden van xl grooñ vlaems tpondt hem op huerluyden versouck bij de cameren tougevoucht tot lichtenisse van huerluyden maeltijt in St. cecelien feeste ende in recompensie van dat zy een geheel jair lanck hebben helpen solempniseeren de processie gñaele ende deuchelicken gebeden voor de prosperiteyt van de key. mat. Breder blijckende by heure requeste eñ ordonnañ van den xix novembre xvcxlv daerop dienende ergo hier dezelve. . . . . ij £.

---

[1]) 1538. [2]) 1538 Maart? Stilo Curiae. [3]) 1542.

Den pastoir cappellanen ende sangers van desen hove betaelt dertich stuvers hen by peser cameren op haer reqte toegevoucht van dat zy de voorleden soemer in processie gegaen gebeden ende gesongen hebben voor de prosperiteyt van de key. mat. leggende te velde tegens zijne vianden in Duytschlant ende dat tot haere maeltijt ende solemnisatie opte feeste van haer patronesse St. Cecilia, breeder blijckende bij order van den xxijen novembris diesweghen overgelevert was hier de zelve . . . . . . xxx β.

De capellanen ende sangers van der capelle van desen hove de somme van twee ponden van xl grooñ, hem by den pensoren toegevoucht voir haere moyte gehadt omme den prince van Spaengnen eerwaerdelicke inne te haelen ende om hem te vermaicken op St Cecilien dach haer patronesse. Blijckende by ordonnancie van den xxijen novembris xlix die men hier overlevert dus hier de selve . . . . ij £.

Noch betaelt [1]) den cappelanen ende sangers van desen hove de somme van twee ponden munte deser Rekeninge heml. by der camer toegelaten ende geaccordeert van dat zij gegaen hebben processie gñale ende gebeden voor de prosperiteyt van de key. mat. ende tgemeen welvaren etc. Ende om heml. daermede op St. Cecillien dach te verblijden als weseñ heml. patronesse. Blijkeñ by heure requeste ende ordonnañ deser camer geteeckend Splinter ende overgelevert, dus hier de voorsz. . . . . . . ij £.

P. A. LEUPE.

Verzoek der Zevengetijdenmeesters te Leiden 1450—1480. Onder de giftbrieven van de St. Pieters kerk te Leiden op het stedelijk archief aanwezig, vindt men een verzoek aan de Heeren van den Gerechte (Schout, Burgemeester en Schepenen van Leiden) zonder jaartal; doch het schrift en papier is van 1450—1480. Het luidt aldus:

„Die procuratoren van den seven ghetijden in Sinte Pieterskerck begheeren ende bidden mijn Heeren assistencie ende bijstant. Aenghemerct die grote erroren, confuijs, dwalingh ende negligencie die daghelicx in der kercken voorn. gheschien God betert die wij niet en moghen en konnen corrigeeren, wederstaan noch verhoeden, want God niet ghedient noch gheëert en wort als betaemt en behoirlijck is, als u mijn Heeren wel kondich is, dat ons zeer mishaget en niet beters en moghen sonder raet en hulpe van u mijn Heeren. Soe bidden wij als boven dat mijn Heeren dese saken ter harte nemen willen en dairin voirsien mit alle diligencie en nairsticheyt, want dair grote macht an legt en die salicheyt ende welvaren van u en ons allen.

Ende om mijn Heeren een weinig advertencie te gheven, alsoe wij die sake langhe ghehandelt (hebben), soe wair wel onse meening en guetduncken dat men die *muysique cesseren soude,* en maken *een heerlick choor van achte eerlycke priesteren* en *achte of ses koralen,* en die souden singen *statelick, sonder haesten dat ment verstaen mochte,* en *pauseren in den midden van der versen,* als betaemt en behoirlick is, en als in anderen kercken ghedaen wordt, dair goet regiment is.

Ten anderen mael, so souden die voorn. sanghers singhen alle die *Votyff*-missen [2])

---

[1]) November 1551.

[2]) Zijn missen die bij testamenten bepaald zijn genoemd om uitgevoerd te worden.

die in der kercke voorn. ghesonghen worden van den scoolmeesters en souden die profijten hebben.

Ten derden mael souden dese viiij priesteren metten koralen voirs: singhen die misse van de *heilighen cruijce* des vrijdaechs, en des saterdaechs die misse van onse liever vrouwe. Maer wij soe stijf (bemiddeld) niet en sijn dat wij dat loonen ofte betaelen moghen, soe begheren wij dat mijn (Heeren dair) of ordineeren wilt dat de incomste van den ghetijden so groot niet en sijn als men wel vermoet dat blijken sal alst mijn heeren belieft. — Ten vijfden mael. Also dese sake groot is, en aengaet die eere Gods en dat men weten mach dat die sake ons ter harten gaet, soe bidden wij u ootmoedeliken mijn Heeren door die passie ons liefs Heer J. C. en doir die reinheyt en soetmoedicheyt van Maria en doir die verdienste om allen Goeds heilighen dat ghij mijn Heeren alsoe in versien wilt dat God mach ghedient en gheëert worden in zijnen tempel als dat betaemt en behoirlick is, ende soe doende sult verdienen die gracie Gods ende sijn ewich leven.

ELSEVIER.

Gebrek bij de zangers in het koor te Leiden, omstreeks a° 1500. Onder de giftbrieven van de *zevengetijde* der St. Pieterskerk te Leiden, vindt men een ongeteekenden brief waarin eenige klagten voorkomen over de zangers in het koor, en luidt aldus:

Mijn Heren en ghetidemeesteren, als wy laest wisselen souden, soo waert ghy van my begherende dat ic u sommige punten woude scriven daer die sanghers ghebrekelick in syn en Gods ere in vermindert wordt, twelc u staet te berispen alle dat gheen dat tgegen Gods ere is en alle quade maniren die in den choore ghescien, ik sel u mit korten woorden scriven, en u wisheyt en verstand sel daer meer uyt nemen dan ic u scriven can.

1°. In den eersten soe worden die versen van den psalmen qualick ghepidttuweert (ghepointuweert?); daer en wordt geen *medium* ghehouden, elck haest hem wt den chore te wesen.

2°. Die *responsoriën*, daer jagen sy mede: ja mochten si mit enen naem uytsingen, sy souden dat niet laten.

3°. Die voersanger die prononceert die lessen, soe is het dicwil dat daer niemant en antwoort *Amen* of *Deo Gratia*, alsoe dat dat choer ledich staet, twelke dat scande is, want sy willen hoer lessen lesen en sy mogen mit toehoeren betalen den voersanger.

4°. Als sy een *collect* prononceren sullen, veel van den sangeren die niet op en staen mit al, twelke dat scande is voer die van buten in den chore comen.

5°. Singet men *benedicam te Deum*, sy doen dierghelike, vele niet al.

6°. Soe hebben sy een quade manier anghenomen, wanneer die voersanger uyt ten chore blivet, soe en wil daer niemant singen; over ses en twintich jaer, soe plach daer te singen die daer an ghestalleerd is; want het gheboert dikwil dat men tuft een quartier uers dat niemant singen en wil, en daeruyt comt dat men die *psalmen slabbende* singet en niet en *pintueert*.

7°. Soe ist een quade manier, wanneer dat die *metten* biddende is, soe staen sommige van ons midden in den chore en hebben hare *religie* wtghetogen en staen

en antwoerden alsoe, twelke dat tegen die ere van den chore is, sy en horen wt haer stellagie niet te gaen eer dattet wt is.

8°. Als men dat lof singet tot Gods eere en syn ghebenedide moeder en dat *versikel* gesongen wort, soe vallen sy over den stoel en houden die *clappagie*, en een of twee die antworden — want het een quade manier is.

9°. Ic send u een cleyn boecxken dat begheer ic dat ghy lesen wilt, want ghyt wel verstaet; ghy sult daer veel goets in vinden die seven ghetiden angaende, en ghy veel goets in die heylige kerck dagelyx; indien dattet u behaget soe moget ghy dat heerlicke laten scriven in een schoen bort opdat alle priesteren daerdoor mogen gheleert wesen; dit doet als ghy ledich syt, want daer weynich syn die dat weten.

Er is toen eene keur voor de *zevengetyde* gemaakt, waarin men het volgende aantreft:

Soe willen die voorn: getydemrs dat alle die de getyden singen, sullen wesen in religge (religie) en sullen singen, niet lesen, scriven, of praten ofte clappen, maer sullen volcomelyck singen en wel pronunceren en payseren in t midden van de versen sonder haeste of gange.

ELSEVIER.

De Zangers van Sint Maarten- (of Westmonster-) kerk te Middelburg. De verbeelding voert ons drie eeuwen terug; nog prijkt de kerk in hare sombere grootschheid; de Roomsche kalender wijst den dag *Trinitatis anno Domini* 1501. Men celebreert eene zingende misse op den outer van den Heiligen Geest. De laatste tonen der beide orgelen sterven weg; de zangmeester geeft een teeken; de *bovenzanger*, *tenoriste*, *bascontre* en de *triple* staan gereed den zang aan te vangen; de koorknapen verdubbelen hun aandacht. De zachte melodie van het »*Kyrie eleison*" breekt de doodsche stilte af. Het »*gloria in excelsis*" brengt allen in eene heilige verrukking. — De stemmen zwijgen; het misoffer wordt opgedragen. Het plechtige *canon* der geloofsbelijdenis wordt door den bovenzanger alleen gezongen. Aller stemmen vereenigen zich tot het »*sanctus*" en het »*benedictus*"; niet alléén de wanden weerkaatsten het liefelijke »*agnus dei*", — het heeft eenen weêrklank gevonden in aller harten; want weinige kerken hadden zulke zangers als die van *Sint Maarten*.

Op den eersten november van het jaar 1500 werd, door de onbekrompen ondersteuning van den middelburgschen magistraat, de meer volledige *discant* ter vervanging van den *cantus firmus* in de parochiekerk van *Westmonster* ingevoerd; en kon naar de vereischten der toenmalige kunst worden ingericht door de rijke subsidie, haar jaarlijks van stadswege toegelegd, waarbij Deken en beleders van de Wijnheeren, met die van het Onze lieve Vrouwegilde op de Halle (de vischverkoopers) en de Heilige Kruismeesters hunne niet onaanzienlijke giften voegden. De verplichtingen, die het kapittel van Sint Maarten, in genoemde kerk gevestigd, daarvoor wederkeerig op zich nam,

staan beschreven in een deugdelijk kontrakt, dat, als eene niet onbelangrijke bijdrage tot de kennis der kerkmuziek gedurende de middeleeuwen, *in originali* alhier op het stedelijk archief voorhanden is.

Middelburg, dat — zoo lang het Arnemuiden onder de knie had, en zich verheugen mocht in de gunst harer opperheeren — op een betrekkelijk hoogeren trap van welvaart stond, dan het in den lateren tijd ooit weder bereikt heeft, toonde reeds vroegtijdig zijn zucht tot het aankweeken der toonkunst, waarmede de rijkdom en de weelde zijner ingezetenen iedere plechtigheid deed opluisteren, iedere feestelijkheid verhoogde. Het is algemeen bekend, hoe reeds in de 14de eeuw bij de ommegangen op Sacramentsdag, trompers, zakpijpers, harpers, luiten en veelen, de *sproocksprekers* zoo niet accompagneerden, dan toch afwisselden. Als de Palmzondag — hetgeen wellicht minder bekend is — te Westmonster door eene zinnebeeldige voorstelling werd gevierd, vergezelden ook zangers en muzikanten de personen, die „den esel teghen". Al vroeg hield de stad er een eigen muziekkorps op na, dat echter niet bijzonder schijnt te hebben uitgemunt door een echt philharmonische combinatie van instrumenten, of door de talrijkheid zijner leden.

Het verdient ook opmerking, hoe de Middelburgsche magistraat reeds in die tijden zijn hoogachting voor den toonkunstenaar meermalen te kennen gaf, door hem bij voorkeur zekere posten en betrekkingen te schenken; bij voorbeeld: in 1434 de bediening der capelrie, gevestigd op den outer »*van den soeten name Jhesu*" te Westmonster, aan *Anthonius Hérétier*", zanger bij de kapel der keizerlijke majesteit; in 1450 de inkomsten der scolasterij, die verbonden was aan het convent der minderbroeders, aan *Matthias Cocquiel*, tenorriste van den hertog van Bourgondië; en dergelijke.

Middelburg. J. H. DE STOPPELAAR.

Ik vraag ieder, die deze mededeeling met waardeering las, zoo hij toegang tot kerk- en gemeente-archiven heeft, dat hij zich beijvere, om nasporingen in zoodanigen geest te doen. Amersfoort, Breda, 's Hertogenbosch, Maastricht en Utrecht b. v. moeten nog veel bevatten. Tot nog toe vonden wij evenwel weinig.

Te dankbaarder zijn we alzoo voor het een en ander, dat we ontvingen van de h.h. v. Lanschot ('s Hertogenbosch) en van Riemsdijk (Utrecht), en hopen daarvan zoodra we nog wat volledigers bezitten, partij te trekken.

HEIJE.